

ASETYYLIKOLIINIESTERAASI (KVAL) **Ts-AChEs-O, 4036**

- Tiedustelut:** Tekniset ohjeet: Patologian laboratorio, näytteiden vastaanotto puh. 044-7113482
- Yhteyshenkilöt:** Patologian erikoislääkäri Elina Pirinen (puh.044- 7113476, elina.pirinen@kuh.fi) ja klinikaylilääkäri Vesa Kärjä (puh. 044-7113471, vesa.karja@kuh.fi).
- Indikaatio:** Hirschsprungin taudin (aganglionosis coli) diagnosoiminen ja levinneisyyden arviointi. Suolen motiliteettihäiriöt.
- Lähete:** Sähköinen lähete (Weblab/ Multilab, OHJE-2013-02859)
- Näytteenotosta on hyvä tiedottaa patologian laboratorioon näytteenottoa edeltävänä päivänä (puh. 044-7113482). Jos näytteenotto peruuntuu, asiasta on hyvä ilmoittaa.
- Lähetetiedoista tulee ilmetä näytteenottoindikaatio ja kysymyksenasettelu keskeisine kliinisine ja anamneesitietoineen, jotka saattaisivat vaikuttaa patologin tulkintaan. Näytteenottoa kohtaan ilmoitetaan aina mahdollisimman tarkasti. Lähetetietojen tulee täsmätä lähetettävien näytepurkkien tietoihin. Esitietoihin tulee merkitä myös tieto näytteen mahdollisesta tartuntavaarallisuudesta (esim. hepatiitti, HIV, tuberkuloosi, prionitauti).

HUOMIOITAVAA!

Varmistava, 10% formaliniin fiksoitava näyte pyydetään nimikkeellä: **Ts-PADColo, 4764.**

- Näyteastia:** Tuorenäyte: styroksilevy tai muoviastia, jossa näyte on kosteisiin keittosuolakääreisiin käärittynä. Formaliinifiksoidut näytteet: formaliniin sisältävä tiiviskantinen näyteastia (Tarra: Kudosnäyte, 10% formaliniin). Formaliinin tilavuuden on oltava kymmenkertainen näytepalaan verrattuna. Näyteastioita voi noutaa patologian laboratorion näytteiden vastaanotosta. Limakalvobiopsia lähetetään tuoreena virka-aikana ma-pe klo 8-15. Samaan aikaan otettava, suolen seinämän läpi ulottuva biopsianäyte fiksoidaan formaliniiniin.
- Näyte:** Kaksi rektumbiopsianäytettä. 2 cm korkeudelta tai ylempää, jolloin fysiologinen hypoganglionäärinen alue ei tule näytteeseen eikä vaikeuta arviointia. Toinen biopsia otetaan tuorenäytteeksi (limakalvobiopsia), toinen (suolen seinän läpi ulottuva biopsia) fiksoidaan formaliniiniin. Näyte voi olla imu- tai konkotombiopsia. Epäiltäessä ultra short segment -tautia näyte voidaan ottaa alempaakin.
- Näytteen säilytys ja kuljetus:** Huoneenlämmössä. Tuorenäytteet toimitetaan välittömästi patologian näytteiden vastaanottoon (virka-aika ma-pe klo 8-15). Formaliinifiksoidut näytteet säilytetään ja toimitetaan patologian laboratorion näytteiden vastaanottoon huoneenlämpötilassa.

- Menetelmä:** Tuorenäytteestä valmistetaan jääleikkeet, joille tehdään histokemiallinen asetyylikoliiniesteraasivärjäys. Fiksoidusta materiaalista valmistetaan parafiinileikkeet, josta valmistetaan sarjaleikkeet (noin 80-100 perättäistä leiketasa) ganglionsolujen löytämiseksi. Värjäysvalikoimaan kuuluu perusvärjäys (hematoksyliini-eosiini) ja erikoisvärjäyksiä että erikoistutkimuksia (immunohistokemia) patologin harkinnan mukaan, tapauskohtaisesti. Värjätyt leikkeet tutkitaan mikroskoopilla. Menetelmä on akkreditoitu (FINAS, SFS-EN ISO 15189:2013).

- Tulkinta:** Patologian erikoislääkäri tai vastuuhenkilön valtuuttama erikoistuva lääkäri antaa mikroskooppitutkimuksen perusteella lausunnon, johon kuuluu patologisanatomisen diagnoosi (PAD) tekstiosana että taulukkoina. Tulkinnassa otetaan kantaa lamina propria asetyylikoliiniesteraasipositiivisten hermosäikeiden tiheyteen kryptarakenteiden ympärillä

(limakalvobiopsia) ja suolen seinämän ganglioiden määrään/puuttumiseen (suolen seinän läpi ulottuva biopsia). Merkittävä asetyylikoliiniesteraasi aktiviteetin kohoaminen paksusuolen tai rektumin limakalvossa liittyy Hirschsprungin tautiin. Normaalivärjäytyminen on negatiivinen. Muissa hermotushäiriöissä värjäytyminen voi olla lievästi korostunut. Myös läheteessä esitettyihin spesifeihin kysymyksenasetteluihin vastataan.

- Virhelähteet:** Tulkinnan luotettavuutta voi heikentää biopsioiden heikko edustavuus ja mahdolliset morfologiset artefaktit (puristuminen, venyntyminen) sekä väärä valuorientaatio.
- Tekotiheys:** ma-pe
- Tulos valmiina:** 7 arkipäivän kuluessa näytteen saapumisesta (80%). Kiireellisenä pyydetty näytteet pyritään vastaamaan nopeammin. Tuloksen valmistumiseen vaikuttaa myös erikoistutkimuksien käytön tarve.
- Laatija, pvä:** Elina Pirinen, Satu Remes, 24.8.2020
- Hyväksyjä, pvä:** Vesa Kärjä, 31.8.2020
- Päivitetty, pvä:** Vesa Kärjä, Satu Remes, 27.8.2021

Akkreditoituun pätevyysalueeseen sisältyvä toiminta on nähtävissä verkkosivuilta:
www.finas.fi - Akkreditoidut toimijat - T343

